

A sebészprofesszor és a püspök

Fazakas Béla

felülvéleményező főorvos, Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal

Visszatérő álmaim vannak. Most fél évszázadot repülök vissza az időben, október 31-e van, a reformáció ünnepe. Újra orvostanhallgató vagyok. Az egyetemi templomban ülök, ez az egyik biztos pontom. A II. világháborúban hős, zsidómentő, antifasiszta és antikommunista lelkész tartja az istentiszteletet. Ő a lehető legjobb iránytűm ebben a hazug világban. Hazasietek, hogy átismételjem a könyökvénák anatómiáját. Ugyanis sebészeti gyakorlatom lesz holnap.

Példaképem, a Kossuth-díjas sebészprofesszor szobájában találok magamat. Ő az egyetlen intézetigazgató, aki nemcsak elméleti előadásokat tart, hanem hetente egyszer ránk, egy tucat medikusra is rászán két órát, azaz gyakorlatot tart sebészetből.

– A földtől az asztal lapjáig felér az a halom könyv, amit eddig szinte szóról szóra meg kellett tanulnotok. Itt mi mindent elmondunk, mindent látni fogtok, és ami a legfontosabb, mindent begyakoroltok – mondja professzorunk, az ő nagyon közvetlen, kedves hangján.

Élettan gyakorlati könyvünk konfuciusi mondása jut eszembe: „Amit hallok, azt elfelejtem, amit látok, arra emlékszem, amit csinálok, azt tudom is.” Ismét vénás injekciókat adunk be a betegeknek. A csoportunkban rajtam kívül már mindenkinek jutott egy-egy beteg. Professzorom pőfékel egyet a pipájából, majd elővesz egy fecskendőt és egy tűt, felszív egy ampulla C-vitamint, feltekeri a köpenye ujját, erősen megcsavarja, hogy jól kidülledjenek a vénái, majd így fordul hozzám:

– Holnap Kínába megyek, előadást tartok egy kongresszuson, és tanulmányozom az akupunktúrát is. Megkaptam a kötelező védőoltásokat, jót fog tenni nekem egy nagy adag C-vitamin. Kérlek, add be nekem ezt a vénás injekciót!

– Professzor Úr, nyilván tesztelni tetszik engem. A javallatot és a mellékhatásokat tetszett-e mérlegelni? Az injekció okozhat akár súlyos túlérzékenységi reakciókat – mondom fel a leckét.

– Hát persze, nyugodtan beadhatod, az én felelősségemre. A főnövér és csoporttársaid a tanúk – válaszol a prof. Mivel sok injekció beadásán vagyok már túl, és mivel szerencsére remek vénái vannak, sikeresen teljesítem a feladatot. Madarat lehet velem fogatni, a legnagyobb szakmai tekintélyt injekciózhattam!

A gyakorlat után kávéval, üdítővel kínál bennünket. Mindannyian rajongunk érte. Szépirodalomról, komolyzenéről van szó, majd a tegnapi Bors című tévésorozatot is szóba hozza. Annyira tisztetem a profot, hogy minden

„reakciós” neveltetésem ellenére folyamatosan nézem a kommunistákat dicsőítő tévéfilmet.

Professzorunk hívására néhányan bejárunk asszisztálni a műtétekhez. Én a tantermi előadás helyett nagyon gyakran a műtőben vagyok, kampóval húzom félre az egyes anatómiai képleteket. Számos műtétet láttam már. Valósággal beszippantott a műtő, ez a másik biztos pont az életemben.

Most álmomban kora reggel van. Professzorom kontrollálja a bemosakodásomat. Feltartott, steril kézzel lépek be a szentélybe. Számos lágyékserv-műtétet láttam már. Nagy izgalom fog el, amikor a prof. felszólít, hogy az egyik Bassini-öltést én helyezzem be. Szerencsére nem remeg meg a kezem. A professzor így biztat és dicsér meg a műtét végén:

– Remek volt, köszönd meg az asszisztenciának a segítséget!

– De Professzor Úr, a kialakult szokás szerint úgy illik, hogy az operatőr köszönje meg a műtéti segítséget az asszisztenciának – válaszolom.

– Köszönd csak meg, ügyes voltál – mondja, miközben engem a boldogság hulláma önt el.

Folytatódik a zavaros álmom, már karácsony van. Orvos bátyámmal a Nagytemplomban a karzaton ülünk, és a püspököt hallgatjuk.

– Az ő közreműködésével került az állam tulajdonába az egyetemi templomom. Hiába állt ellen a hős lelkészem és a presbitérium. A püspök azonban kollaborált a pártállammal – bosszankodom a mellettem ülő bátyámnak.

– Hogyan fordulhat elő, hogy a püspök a Hazafias Népfront jelöltjeként országgyűlési képviselő is, az Elnöki Tanács és a Béke Világtanács elnökségi tagja is? – perlekedem.

A püspök számomra „könnyűnek találtatott”, és egyszerűen képtelen vagyok neki megbocsátani. Én ugyanis minden papot az erdélyi református lelkész anyai nagyapánkhöz mérek.

– Tudod jól, hogy őt a lelkészi hivatása és magyarsága miatt, politikai okból börtönözte be még a királyi Románia a II. világháború idején. Megtörni azonban mégsem tudták, nem roppantotta őt össze a kegyetlen román börtön. Hitét, gerincét mindvégig megtartotta.

– A te példaképed, a sebészprofesszorod se különb. Párttag ő is, a Hazafias Népfront által jelölt parlamenti képviselő – suttogja a bátyám a fülembe.

– Ő legalább önazonos, saját eszméit sohasem árulta el – védem meg professzoromat.

Hirtelen álmomban ismét sebészeti gyakorlaton találok magamat. Nagypéntek van, késő délután. Professzorom sonkás szendvicset, süteményt, üdítőt kínál nekünk, a fiúknak konyakot is. Pipára gyújt, és mint minden gyakorlat után, anekdotázik.

– Jól jegyezzétek meg mindig, amit mondok. Képzeletben kössetek magnót a feneketekre, és később szó szerint meséljétek el a tőlem hallottakat. A nyitott szívűműtéthez használt készüléket láttátok az előbb. Ezt használtuk a mai műtétnél

is. Évekkel ezelőtt a Parlamentben képviselőtársam, a püspök ezzel a kérdéssel fordult hozzám:

Megyek az Államokba, mit hozzak neked? Pipadohányt? Én így feleltem: Inkább szív-tüdő motort hozz! A betegeinknek nagy szükségük van rá.

A professzorunk így folytatja történetét:

– A püspök maradéktalanul teljesítette a kérésemet. A világon a legjobb ilyen készülék gyártója egy amerikai cég. A gyár magyar származású alapítója, tulajdonosa és igazgatója, egyben főgondnoka is városa magyar református egyházának. Az ő és a gyülekezete ajándékaként érkezett meg végül is ez a szív-tüdő készülék a Magyarországi Református Egyházhoz. Az Állami Egyházügyi Hivatalon, majd az Egészségügyi Minisztériumon keresztül került hozzánk.

Álmom hirtelen húsvét vasárnapjára vált. Assisi Szent Ferenc Miatyánk-magyarázata jut eszembe: „Ha nem bocsátunk meg valamit egészen, add Uram, hogy teljesen megbocsássunk”. Most is a karzatról nézünk le a szószékre, amint a püspök prédikál, és én mégis felnézek most már rá. Betegek százaai köszönhetik életüket, gyógyulásukat az amerikai magyar református gyülekezetnek és főgondnokának, azaz a gyár tulajdonosának. Mindebből azonban semmi sem valósult volna meg a professzorom és a püspök közbenjárása nélkül. Hála nekik, és hála Istennek.

A szerző a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal egyik felülvéleményező főorvosa. A novella 2022-ben, a Petrusák János által kiadott „Kopogtatók 3”-Pegazus Könyvek ANTOLÓGIÁBAN jelent meg.

A történet szereplői:

Dr. Schnitzler József (1913–1990) a Debreceni Orvostudományi Egyetem Kosuth-díjas sebész professzora volt, a debreceni mellkas sebészet megalapítója.

Bartha Tibor 1958–1988 között a Tiszántúli református egyházkerület püspöke volt.

Köteles Béla volt az 1960-as és a 70-es évek egyik, világviszonylatban legismertebb és legnagyobb szív-tüdő-készülékét (extracorporális heart-lung machine) gyártó PEMCO cég alapítója, tulajdonosa, és igazgatója. Ő már Clevelandban, „Amerika magyar fővárosában” született, igazi self-made man volt, félárván, tehetségének és szorgalmának köszönhetően a semmiből teremtett karriert. Büszkén vállalta magyarságát, nagyvonalúan támogatta a clevelandi magyar közösséget, a clevelandi magyar református egyház presbitere volt.

Éliás József zsidómentő, antifasiszta, antikommunista református lelkész, aki 1958-1973 között a debreceni Nagyerdő – Egyetemi templom lelkésze volt.